

บทที่ 5

สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน ในโครงการป่าของเมืองในเขตเทศบาลเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองลำปางใน “โครงการป่าของเมือง” และศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในการศึกษานี้ ได้ตั้งข้อสมมุติฐานเพื่อการศึกษาไว้ว่า ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองลำปางมีส่วนร่วมในโครงการป่าของเมืองระดับน้อย อาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจ ระยะห่างระหว่างที่อยู่อาศัยกับโครงการ การได้รับข้อมูลข่าวสาร แรงจูงใจ ในการเข้าร่วมโครงการป่าของเมือง ความรู้เกี่ยวกับโครงการป่าของเมืองและสิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน มีส่วนร่วมในโครงการป่าของเมืองต่างกัน

รูปแบบที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามและแบบทดสอบ แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ตอนที่ 2 แบบสอบถามที่เกี่ยวกับการได้รับข้อมูลข่าวสารและแรงจูงใจ ในการเข้าร่วมโครงการป่าของเมือง ตอนที่ 3 แบบสอบถามและแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับโครงการป่าของเมืองและสิ่งแวดล้อม ตอนที่ 4 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการป่าของเมือง

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามตัวแปรปรากฏผลดังนี้

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นนักเรียน นักศึกษา มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนระหว่าง 5,001 - 10,000 บาท ระยะห่างระหว่างที่อยู่อาศัยกับโครงการมากกว่า 1.5 กิโลเมตร

ตอนที่ 2 ปัจจัยในการเข้าร่วมโครงการป่าของเมือง

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารในโครงการป่าของเมืองในระดับน้อย โดยได้รับข้อมูลข่าวสารมากที่สุดจากสื่อโทรทัศน์ แรงจูงใจในการเข้าร่วม “โครงการป่าของเมือง” อยู่ในระดับมาก โดยคิดว่าการปลูกต้นไม้ในเมืองช่วยให้สุขภาพจิตดีขึ้น

ความรู้เกี่ยวกับโครงการป่าของเมืองและสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะความรู้ด้านคุณค่าของโครงการป่าของเมือง ช่วยให้ประชาชนมีแหล่งที่พักผ่อนหย่อนใจเพิ่มขึ้น และมีอากาศบริสุทธิ์มากขึ้น

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการป่าของเมือง

เมื่อวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนรวมทุกขั้นตอนพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการป่าของเมืองอยู่ในระดับน้อยผลของการมีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอน ทั้งด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุ ด้านการตัดสินใจ ด้านการวางแผนและการดำเนินงาน ด้านการเงินและปฏิบัติงานด้านการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับน้อยทั้ง 5 ขั้นตอน

การทดสอบสมมุติฐานที่เกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการป่าของเมือง

1. ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองลำปางมีส่วนร่วมในโครงการป่าของเมืองในระดับน้อยซึ่งยอมรับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

2. อาชีพที่แตกต่างกันมีผลทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการป่าของเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นการยอมรับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

3. ฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน ไม่มีผลทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการป่าของเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($F - Prob = 0.18$) ซึ่งปฏิเสธสมมุติฐานที่ตั้งไว้

4. ระยะห่างของโครงการกันที่อยู่อาศัยที่แตกต่างกัน ไม่มีผลทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการป่าของเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F - Prob = 0.91$) ซึ่งปฏิเสธสมมุติฐาน

5. การได้รับข้อมูลข่าวสารที่แตกต่างกัน มีผลทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการป่าของเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นการยอมรับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

6. แรงงูงใจที่แตกต่างกัน ไม่มีผลทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการป่าของเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($F - Prob = 0.46$) ซึ่งปฏิเสธสมมุติฐานที่ตั้งไว้

7. ความรู้ที่แตกต่างกันมีผลทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการป่าของเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นการยอมรับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

การอภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการป่าของเมืองในเขตเทศบาลเมืองลำปาง จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับน้อย

จากการศึกษาบทบาทกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการป่าของเมืองโดยแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ การค้นหาปัญหาและสาเหตุ การตัดสินใจ การวางแผนและการดำเนินงาน การเงินและการปฏิบัติงาน การติดตามและประเมินผล พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในระดับน้อยในทุกขั้นตอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโครงการป่าของเมืองนี้ เป็นนโยบายในระบบราชการซึ่งมาจากเบื้องบน มีเทศบาลเมืองลำปางเป็นหน่วยงานแกนกลางดำเนินงาน ดังนั้นการจัดสรรงบประมาณการดำเนินงาน คำนึงถึงเฉพาะกิจกรรมที่เทศบาลกำหนดเท่านั้น เจ้าหน้าที่และประชาชนขาดการประสานงาน ทุกคนปฏิบัติตามนโยบายหลักเท่านั้น ทำให้ไม่เกิดความรู้สึกผูกพันร่วมเป็นเจ้าของและร่วมรับผิดชอบในการดำเนิน โครงการ ประชาชนจึงไม่เห็นความสำคัญในการมีส่วนร่วม

จากวิธีการดำเนินงานที่ผ่านมา เทศบาลเมืองลำปางได้ประชาสัมพันธ์เชิญชวนองค์กรภาคเอกชน , โรงเรียน สมาคมชมรม ร้านค้าและประชาชนทั่วไปให้มีความตระหนักและสร้างจิตสำนึกและร่วมกันปลูกพันธุ์ไม้ยืนต้นในบริเวณที่พักอาศัยและที่ว่างเปล่าที่ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์ อีกทั้งให้ทุกองค์กรและประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลและบำรุงรักษาการปลูกต้นไม้ ผลของการศึกษาพบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองลำปาง ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการป่าของเมืองและสิ่งแวดล้อมน้อยมาก ไม่ต่อเนื่องและไม่ทั่วถึงประชาชนจึงขาดความรู้ความเข้าใจในโครงการและวิธีปฏิบัติที่ถูกต้องที่จะเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อส่วนรวมและด้วยลักษณะของสังคมเมืองที่อยู่กันอย่างหนาแน่นแต่เป็นสังคมเดี่ยว มีความแตกต่างกันทางวัฒนธรรมประเพณี มีความเห็นแก่ตัวมีการแข่งขันทางเศรษฐกิจสูงมาก ทำให้ไม่มีเวลามากพอที่จะเข้ามามีส่วนร่วมได้

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของโกวิทย์ กระจ่างธรรม (อ้างในสมศักดิ์ ศรีสันติสุข 2538 : 266-267) ได้เสนอบทความที่ชี้ให้เห็นถึงการไม่มีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนและเป็นสาเหตุสำคัญในการพัฒนาไม่ได้ผล โดยเป็นโครงการที่มีลักษณะคือ

(1) เป็นโครงการที่ไม่ได้มาจากประชาชน แต่ให้ทำโดยประชาชน และได้รับการวางแผนจากผู้เชี่ยวชาญในการวางแผนและงบประมาณ แล้วมาขอความร่วมมือจากประชาชน

(2) เป็นโครงการที่ไม่ได้มาจากและไม่ได้ทำเพื่อประชาชน แต่เป็นโครงการเพื่อประชาชน เป็นโครงการที่วางแผนโดยหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ และประชาชนเป็นเพียงผู้รับโครงการพัฒนาเท่านั้น

(3) เป็นโครงการสำเร็จรูปหรือกึ่งสำเร็จรูป โดยจัดไว้สำหรับทุกหมู่บ้าน และมีการประกาศเป็นนโยบายของโครงการ

(4) เป็นโครงการแพ้ชั้น โดยที่หน่วยงาน องค์กร หรือกลุ่มบุคคล เห็นว่าเป็นโครงการที่เป็นที่นิยมและน่าสนใจของคนทั่วไป

ในการพัฒนาที่จะให้ได้ผลนั้นเทศบาลควรเปิดโอกาสให้ประชาชนอย่างเต็มที่ในการได้คิด ได้ตัดสินใจได้ทำ เพื่อรับรู้ปัญหาและแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยสรุปเหตุผลที่สนับสนุนการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมีขั้นตอนสำคัญ ดังนี้

(1) การพิจารณาปัญหา โดยเปิดโอกาสให้ใช้ภูมิปัญญาของกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่มีมุมมอง และ วิธีการวิเคราะห์ปัญหาต่างกันโดยอาศัยความเข้าใจในคุณค่า ค่านิยม วัฒนธรรม และ บรรทัดฐานในการประพฤติดของประชาชนหรือกลุ่มเป้าหมาย อาจจะใช้วิธีการอภิปรายกลุ่ม การทัศนศึกษา การเยี่ยมชมดูงานต่างพื้นที่ การปรึกษาหารือกับผู้ชำนาญการ การทดสอบ ทดลอง ตลอดจนการศึกษาจากสื่อประเภทต่าง ๆ เช่น เอกสารและวิดิทัศน์ เป็นต้น

(2) การจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทั้งสภาพปัจจุบันและที่คาดหวัง จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลหลากหลายและคัดเลือกข้อมูลที่เหมาะสม ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลกลายเป็นความต้องการปัญหา อุปสรรค สำหรับประกอบการตัดสินใจและกำหนดแนวทางดำเนินงานต่อไป

(3) การจัดการและดำเนินการ โดยช่วยให้ประชาชนมีทักษะในการจัดการและจะเกิดการตื่นตัวมีความตระหนักและติดตามงานอย่างใกล้ชิด และมีโอกาสเพิ่มศักยภาพในการคิดริเริ่ม สร้างผลงานอื่น ๆ และแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี ดังนั้น ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีแรงบันดาลใจ และความพร้อมที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและยอมรับเปลี่ยนนั้น ๆ อีกทั้งเป็นการลดแรงต่อต้านต่อสิ่งที่ประชาชนได้ตัดสินใจ และมีส่วนร่วมดำเนินการที่สอดคล้องกับความต้องการและการแก้ปัญหาของประชาชน

(4) การปฏิบัติตามแผนและบันทึกผลที่เกิดขึ้น ตลอดระยะเวลาที่ลงมือปฏิบัติ ผู้เข้าร่วมโครงการป่าของเมืองจะต้องบันทึกผลที่เกิดจากการปฏิบัติ มีการเก็บข้อมูลเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง มีการอภิปรายผลการปฏิบัติงานของผู้เข้าร่วมโครงการ เพื่อสรุปผลการปฏิบัติงานทั้งหมด

(5) การติดตามและประเมินผลอย่างมีส่วนร่วมที่ประชาชนมีส่วนที่จะให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างต่อเนืองว่า กิจกรรมโครงการป่าของเมืองเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยครอบคลุมทุกกระบวนการ เช่น กระบวนการทำงาน กิจกรรมของผู้เกี่ยวข้อง ความก้าวหน้าที่เกิดขึ้นทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ผลลัพธ์ที่ได้และผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ทั้งนี้ การติดตามและประเมินผลแบบมีส่วนร่วมมีหลายขั้นตอน ดังนี้ กำหนดจัดระดับความสำคัญของเรื่องติดตามและประเมินผล สร้างตัวชี้วัดที่บอกถึงความเปลี่ยนแปลงตามจุดประสงค์ของโครงการ สร้างเครื่องมือและตัวชี้วัดในการติดตามและประเมินผล การรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล และการรายงานเผยแพร่

2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพที่ต่างกัน กับการมีส่วนร่วมต่อโครงการป่าของเมืองต่างกัน

ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมต่อโครงการป่าของเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.00 เป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ จากการแบ่งกลุ่มอาชีพออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ อาชีพนักเรียน/นักศึกษา, ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว, ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ และอื่น ๆ มีส่วนร่วมในโครงการป่าของเมืองต่างกัน อาจเนื่องมาจากลักษณะการประกอบอาชีพ ภาระหน้าที่ เวลา สภาพแวดล้อมในการทำงานไม่เหมือนกัน ทำให้โอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมมีมากน้อยไม่เท่ากัน อีกทั้งอาชีพที่แตกต่างกันให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมต่างกันไป อาชีพในส่วนภาคเอกชนอาจมองว่าเป็นภาระหน้าที่และความรับผิดชอบของภาครัฐที่ต้องดำเนินการ และในส่วนของภาครัฐได้มีการรณรงค์ให้หน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจช่วยกันปลูกและอนุรักษ์ต้นไม้ เพื่อสร้างบรรยากาศธรรมชาติและภูมิทัศน์ที่ดีให้แก่เมือง นอกจากนี้พื้นที่สีเขียวยังมีส่วนช่วยแก้ไขมลพิษทางอากาศได้อีกด้วย ดังนั้น กลุ่มที่มีอาชีพรับราชการ พนักงาน รัฐวิสาหกิจ จึงมีส่วนร่วมในโครงการป่าของเมืองมากกว่าอาชีพอื่น ๆ

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างฐานะทางเศรษฐกิจที่ต่างกันมีส่วนร่วมต่อโครงการป่าของเมืองต่างกัน

ประชาชนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน มีส่วนร่วมต่อโครงการป่าของเมืองไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F - Prob = 0.18$) เป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ จากการสังเกตพบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองลำปางส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง มีการศึกษาดี มีโอกาสได้รับความรู้และข่าวสารจากสื่อได้หลายด้าน มีบริการสาธารณสุขไปทุกอย่าง จึงมีความเป็นอยู่ที่สะดวกสบาย อันเนื่องมาจากสภาพเศรษฐกิจของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองลำปาง เป็นเศรษฐกิจที่พึ่งพาการผลิตนอกเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ เช่น เป็นศูนย์กลางการบริหารราชการ พาณิชยกรรม การบริการ การท่องเที่ยว การศึกษาและการแพทย์สมัยใหม่ ตลอดจนบริการทางสังคมอื่น ๆ การประกอบอาชีพซึ่งมีความหลากหลาย รายได้มีมากน้อยแตกต่างกันไปตามลักษณะอาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกันมีส่วนร่วมในโครงการป่าของเมืองไม่ต่างกัน แสดงว่า ฐานะทางเศรษฐกิจไม่ได้เป็นตัวบ่งชี้ถึงการมีส่วนร่วมแต่อย่างใด ดังนั้น ฐานะทางเศรษฐกิจทุกระดับสามารถเข้าร่วมโครงการป่าของเมืองได้ในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง จากหลายขั้นตอนนี้ผู้ที่มิฐานะคืออาจจะร่วมบริจาคทรัพย์และสิ่งของ ส่วนผู้ที่มีฐานะยากจนก็ช่วยกันปลูกและรักษาต้นไม้จากการวิเคราะห์พบว่ากลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี มีส่วนร่วมในโครงการป่าของเมืองมาก อาจเป็นเพราะว่าผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี มีลูกหลานและโอกาสเข้าร่วม

กิจกรรมทางสังคมได้มากกว่าโดยมีต้องห่วงเรื่องทำมาหากิน และมีความต้องการสิ่งแวดล้อมที่ดี เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของวัชรระ พนิศธรรมกุล (2541) พบว่า ประชาชนในเขตอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มที่มีรายได้น้อยมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ต้นยางนา มากกว่ากลุ่มที่มีรายได้สูง เป็นเพราะเมื่อมีรายได้น้อยก็จะพยายามรักษาทรัพยากรธรรมชาติซึ่งเป็นสมบัติของสาธารณะไว้ให้ได้มากที่สุด เพราะเป็นสิ่งที่ตนเองไม่ต้องซื้อหา ในทางตรงกันข้ามต้นยางนา จะช่วยพวกเขาในการทำงานและการดำรงชีวิต เพราะชีวิตของพวกเขาผูกพันกับต้นยางนามาก จึงเห็นคุณค่าประโยชน์มากกว่าทำลาย

4. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระยะห่างของที่อยู่อาศัยกับโครงการป่าของเมืองต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการป่าของเมือง

ประชาชนที่มีระยะห่างระหว่างที่อยู่อาศัยกับโครงการต่างกัน มีส่วนร่วมในโครงการป่าของเมืองไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F - Prob = 0.91$) ซึ่งปฏิเสธสมมุติฐานที่ตั้งไว้จากการศึกษาพบว่าโครงการป่าของเมืองมีวัตถุประสงค์หลักคือ เพื่อเพิ่มความร่มรื่นความเขียวชอุ่มและทัศนียภาพที่สวยงามในเขตเทศบาล ไม่เจาะจงพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง เป้าหมายของโครงการเป็นการรณรงค์ให้ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองลำปาง ปลูกต้นไม้ภายในบริเวณที่พักอาศัย บริเวณทางเท้า บริเวณริมฝั่งแม่น้ำวัง สวนสาธารณะ วัด โรงเรียน และสถานที่ราชการ ดังนั้น ไม่ว่าประชาชนจะอยู่ใกล้หรือไกลจากตัวเมืองเทศบาลเมืองลำปาง ก็มีส่วนร่วมในโครงการป่าของเมืองไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของวัชรระ พนิศธรรมกุล (2541 , อ้างแล้ว) ระยะห่างของที่อยู่อาศัยจากต้นยางนาไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ต้นยางนา ผู้วิจัยพบว่า ลักษณะการดำเนินชีวิตของประชาชน ในเขตอำเภอสารภีจะมีขนบธรรมเนียมประเพณีชีวิตความเป็นอยู่สอดคล้องกัน สามารถติดต่อกันได้อย่างทั่วถึง ดังนั้น ไม่ว่าที่อยู่อาศัยระยะห่างจากต้นยางนาจะมีมากน้อยเพียงใดก็ไม่ผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ต้นยางนา

5. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง การได้รับข้อมูลข่าวสารต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการป่าของเมือง

ประชาชนที่ได้รับข้อมูลข่าวสารต่างกันมีส่วนร่วมในโครงการป่าของเมืองต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.02 เป็นการยอมรับสมมุติฐาน จากการศึกษพบว่า ประชาชนที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการป่าของเมืองและสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นสื่อทางโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และสื่ออื่น ๆ เป็นสิ่งช่วยให้ประชาชนมีความรู้และความเข้าใจ เห็นความสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ข้อมูลข่าวสารหลาย ๆ ครั้ง จะทำให้ผู้รับสามารถจดจำได้ เป็นการปลูกฝังทัศนคติที่ดี และเป็นแรงกระตุ้นในการนำไป

ปฏิบัติ ส่วนกลุ่มที่ได้รับข้อมูลข่าวสารมากกลับมีส่วนร่วมน้อย อาจเป็นเพราะว่าได้รับข่าวสารในลักษณะซ้ำซากไม่น่าสนใจและไม่มีโอกาสหรือกลุ่มที่รู้แต่ไม่ทำ ดังนั้น การได้รับข้อมูลข่าวสารมาก ไม่ใช่บ่งบอกว่าประชาชนจะมีส่วนร่วมในโครงการป่าของเมืองมากตาม ซึ่งขัดแย้งกับผลงานวิจัยของพงษ์ศักดิ์ ฉัตรเตชะ (2540, อ้างแล้ว) พบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านป่าไม้ไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชน

6. การวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการเข้าร่วมโครงการป่าของเมืองกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการป่าของเมือง

ประชาชนที่มีแรงจูงใจต่างกัน มีส่วนร่วมในโครงการป่าของเมืองไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F - \text{Prob} = 0.46$) ซึ่งปฏิเสธสมมติฐาน จากการศึกษาพบว่า กลุ่มที่มีแรงจูงใจต่างกันจะมีส่วนร่วมในโครงการป่าของเมืองไม่ต่างกันด้วย อาจเป็นเพราะว่าแรงจูงใจเป็นแรงเสริมทางบวกให้ประชาชนมีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการป่าของเมือง ปัจจัยที่ทำให้เกิดแรงจูงใจ แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ ปัจจัยภายในตัวบุคคล คือ ความรู้สึก ความคาดหวังและความต้องการ และปัจจัยภายนอก คือ แรงเสริมช่วยให้ปัจจัยภายในตัวบุคคลเกิดความรู้สึกต้องการและพึงพอใจ เช่น รางวัลตอบแทน เป็นการเพิ่มสถานะทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและความปลอดภัย เป็นต้น การร่วมกิจกรรมปลูกต้นไม้และร่วมกันอนุรักษ์ต้นไม้ไว้ การเพิ่มพื้นที่สีเขียวช่วยให้ประชาชน สุขภาพจิต และสุขภาพกายดี สภาพแวดล้อมที่ร่มรื่นและสวยงาม สิ่งเหล่านี้เป็นแรงจูงใจอย่างมากที่ ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วม แต่ถ้าทุกคนมีความรู้สึกที่ป่าของเมืองและสิ่งแวดล้อมช่วยให้เมืองน่าอยู่ เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมแล้ว ก็จะทำให้ทุกคนมีจิตสำนึก และมีความรับผิดชอบมากขึ้น โดยไม่ต้องมีโครงการมาบังคับ หรือให้ค่าตอบแทนใด ๆ ดังนั้น แรงจูงใจจึงไม่ใช่ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการป่าของเมือง

7. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ในเรื่องโครงการป่าของเมืองและสิ่งแวดล้อมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการป่าของเมือง

ประชาชนที่มีความรู้ต่างกัน มีส่วนร่วมในโครงการป่าของเมืองต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ความรู้เกี่ยวกับโครงการป่าของเมืองและสิ่งแวดล้อมมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในเชิงบวก เพราะการเรียนรู้ช่วยให้เกิดความรู้และความเข้าใจในการปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ สามารถแยกแยะข้อดีข้อเสียได้ การที่คนเราจะเกิดความรู้ได้ ต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้ จึงจะทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงได้ ดังนั้น

ประชาชนที่มีความรู้ดี มีส่วนร่วมทำให้เกิดความคิด รู้จักตนเอง เข้าใจสังคมและสภาพแวดล้อม ทำให้เกิดพฤติกรรมที่ดีต่อตนเองและส่วนรวมได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสมใจ เข้มเจริญ (2530 : 88) พบว่าความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เป็นตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนใน “โครงการป่าของเมือง” ของเทศบาลเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรมีการประชาสัมพันธ์และรณรงค์ให้ประชาชนในเขตเทศบาล ให้ความร่วมมือเกี่ยวกับโครงการป่าของเมือง โดยผ่านสื่อหลายรูปแบบผสมกันไป ทั้งโทรทัศน์ วิทยุ และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ให้แพร่หลายและต่อเนื่อง อีกทั้งควรเพิ่มเนื้อหาและสาระของข่าวสารให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น
2. การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงการปรับปรุงเมืองให้น่าอยู่ เพื่อให้ทราบถึงประโยชน์ที่จะได้รับและข้อจำกัดด้านงบประมาณและเจ้าหน้าที่ของเทศบาลในการดำเนินงาน เพื่อให้ทัศนคติที่ดีว่าเทศบาลมีความห่วงใยในชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน
3. เทศบาลเมืองลำปาง ควรจัดตั้งศูนย์ประสานงานขึ้น เพื่อการประสานงานร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ชุมชนในเมือง สถานบันการศึกษา ตลอดจนประชาชนในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมโครงการป่าของเมือง
4. เทศบาลเมืองลำปางควรมีบทบาทในการควบคุม และตรวจสอบการสร้างปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น มีการประชาสัมพันธ์ และรณรงค์ให้ประชาชนตระหนักถึงปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะปัญหาด้านภูมิทัศน์ อากาศเป็นพิษที่สร้างผลกระทบต่อประชาชน
5. ความรู้ นับเป็นปัจจัยสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนั้น รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ในเรื่องสิ่งแวดล้อม โดยมีลักษณะเป็นการให้ความรู้ด้วยขบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษา
6. การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการป่าของเมือง จะสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ ควรให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่ร่วมศึกษาปัญหา การตัดสินใจ การวางแผนโครงการ การปฏิบัติงานและการติดตามประเมินผล เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ตามเป้าหมายที่วางไว้ หากประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสำคัญนี้ เทศบาลเมืองลำปางก็จะได้เมืองที่น่าอยู่ตรงกับเจตนารมณ์ของประชาชน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรจัดตั้งองค์กรชุมชนขึ้นตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการในลักษณะกลุ่มกิจกรรมเพื่อดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ โดยประสานและเชื่อมโยงกับเทศบาลในลักษณะการวางแผนและประสานงาน รวมทั้งการสนับสนุนในด้านพันธุ์ไม้และเครื่องมือ
2. บทบาทของประชาชนในการมีส่วนร่วมในโครงการป่าของเมือง ในส่วนของเทศบาลนโยบายในการดำเนินงานจะต้องให้ความสำคัญในการสนับสนุนการรวมกลุ่มของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจสังคมและความเป็นไปได้ในชุมชนนี้ โดยเน้นในด้านของการกระตุ้นให้ประชาชนรู้จักดำเนินงานร่วมกัน
3. ในส่วนของเอกชนต้องยอมรับว่ามีบทบาทในการส่งเสริมโครงการป่าของเมืองเป็นอย่างมาก เอกชนควรจะต้องให้ความสนใจต่อการโครงการไม่เฉพาะแต่จะมีผลประโยชน์ร่วมกันในการทำเมืองให้น่าอยู่ แต่ควรคำนึงถึงสภาพสังคมและอื่น ๆ ด้วย โดยเฉพาะการเข้ามีส่วนร่วมในด้านการเงินและอุปกรณ์เครื่องมือ
4. การสร้างอุดมการณ์และปลูกฝังทัศนคติที่ถูกต้องให้แก่ประชาชนเพื่อให้อยอมรับข้อเท็จจริงที่ว่า ความสำเร็จใด ๆ ก็ตาม นอกเหนือจากความช่วยเหลือของรัฐและเอกชนแล้ว ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในความสำเร็จของการตนเองด้วย